

PAPER DETAILS

TITLE: ISLAM HUKUKUNA GÖRE EVLİLİK ÖNCESİ YAPILAN TIBBİ TAHLİLLERİN HÜKMÜ

AUTHORS: Bedri ASLAN

PAGES: 123-136

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/704984>

İSLAM HUKUKUNA GÖRE EVLİLİK ÖNCESİ YAPILAN TIBBİ TAHLİLLERİN HÜKMÜ

Bedri Aslan*

Öz

Sağlıklı toplumlar sağlıklı ailelere, sağlıklı aileler ise sağlıklı bireylere dayanmaktadır. Aile müessesesi kurulurken İslam dininin gözetilmesini istediği ilke ve tavsiyelere uyulduğu takdirde sağlıklı ve mutlu aileler kurulabilir. İslam dini eş seçilmesinde ahlaka, dindarlığa önem verdiği gibi eşlerin sağlıklı olmalarına da dikkat edilmesini tavsiye etmiştir. Buna binaen son dönemde bazı İslam devletleri nikâhtan önce sağlık raporunun alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bazı devletler ise tavsiye etmektedir. Devlet tarafından alınan kararlara uyan ilgili kişiler de nikâhtan önce sağlık müesseselerine gidip tıbbi tahliller yapmaktadırlar. Tahlillerin sonucuna göre ya evliliğe karar verir ya da evlilikten vazgeçmektedirler. Nikâhtan önce yapılan tahlillerin fert ve topluma getirdiği fayda ve zararları göz önünde bulunduran âlimler konunun fikhî hükmünü ve devlet tarafından zorunlu hale getirilip getirilmemesini İslam hukuku açısından tartışmaktadırlar. Bu çalışmada İslam hukukuna göre evlenmeden önce yapılan tıbbi tahlillerin hükmü ve böyle bir yönetim başvurusunun getireceği olumlu ve olumsuz yönler üzerinde durulmuştur. Araştırmada hem klasik fıkıh kaynaklarına hem de çağımızda konuyla ilgili yazılmış kaynaklara başvurulmuştur. Gizli kalması gereken sırların ifşa edilmemesi ve tahlillerin sonucunun başka kişilerle paylaşılmaması kaydıyla nikâhtan önce ilgili kişilerin tıbbi tahliller yapmalarının caiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Tıbbi Tahlil, Evlilik, Sağlık

THE JUDGMENT OF MEDICAL ANALYSIS BEFORE MARRIAGE IN REGARD TO ISLAMIC LAW

Abstract

Healthy societies base on healthy families, and healthy families base on healthy individuals. If Islamic principles and advices are observed while founding a family institution, a healthy and happy family can be founded. Islam religion has recommended caring about spouses' healthy as much as their morals and prayerfulness while choosing them. In the recent years, some Islamic states to require that the medical report be taken before the marriage. Some states recommend it. The persons who meet the decisions taken by the state decid to get married or not depending on the outcomes of these analysis. The scholars who consider the loss and benefits of medical analysis before

Makale Gönderim Tarihi: 18.02.2019, Kabul Tarihi: 30.04.2019

Doi: 10.26791/sarkiat.528594

* Dr. Öğr. Ü., Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, İslam Hukuku Ana Bilim Dalı, aslan-bedri@hotmail.com

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-4029-6809

marriage on society, have discussed the islamic law judgment and the question if it will be obligate by state or not. In this study, the judgment of medical analysis before marriage in regard to Islamic law, and advantages and diasadvantages of employing a this method have deliberated. In our research, we applied both classical jurisprudence sources and books about the subject in our age. It is concluded that it is permissible for the persons to analyse medical tests before the marriage, provided that the secrets that should be kept confidential are not disclosed and the results of the tests are not shared with others.

Keywords: Islamic law, Medical, Analysis, Marriage, Health

GİRİŞ

Toplumda aile müessesesi önemli bir yeri haizdir. Zira toplumu ayakta tutan ailedir. Aile kurumu sağlam olursa toplum da sağlam olur. Aile müessesesinin sağlam olmadığı toplumlar yıkılmaya mahkûmdur. Aile müessesesinin sağlam temeller üzerine bina edilmesi için nikâhtan önce aileye zarar verebilecek ve evlilikten sonra da evliliği sonlandırabilecek durumlardan uzak durmak gerekir. Bu da evlilik öncesi koruyucu tedbirleri almakla gerçekleşir. Yaşadığımız asırda her alanda olduğu gibi tıp alanında da büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Tıbbi araştırmalarla insanın genetiği, eğilimleri ve taşıdığı hastalıklar tespit edilebilmektedir. Sağlıklı oldukları halde çocuk sahibi olamayan çiftler, tıp sayesinde çocuk sahibi olmalarının önü açılmış, aynı zamanda çocukların cinsiyetlerini belirleme imkânı dahi gündeme gelmiştir.¹ Sağlam bir ailenin temelini atılmasını ve evliliğin sürdürülmesini tehlikeye sokabilecek birtakım hastalıkların önüne geçilmesi için evlenmek isteyen çiftler evlenmeden önce tıp merkezlerine gidip kan tahlilleri ve diğer tıbbi araştırmalar yaptırmaktadırlar. Bu tahlillerin sonuçları, evlilik kararlarını etkileyebilmektedir. Yapılan tıbbi tahlillerde iki tarafın evlenmesi durumunda bu evlilikten doğacak çocuğun/çocukların herhangi bir zarar görmeyeceği yönünde bir sonuca ulaşırsa taraflar evlenmeye karar vermektedirler. Çıkan sonuçlar çocukların sağlığına olumsuz anlamda etki edebilecek durumda ise taraflar evlenmekten vazgeçer veya önleyici tedbirler almaktadırlar.

İslam hukukunun temel amacı insanların maslahatını korumak ve onlardan zararları savmaktır. Bu genel ilkeyi göz önünde bulundurduğumuzda evlenmek isteyenlerin tıbbi birtakım testler yaptırıp, muayene olmaları ve buna göre evlenmeye karar vermeleri doğru bir uygulama olarak görünebilir. Zira evlilikten önce yapılan muayenenin birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin evlenmek isteyen taraflarda genetik bir hastalık bulunup bulunmadığı bu muayene ve tahliller neticesinde ortaya çıkabilmektedir. Bu tür bir hastalık tedavi edilmediği veya bu evlilikten vazgeçilmediği takdirde evlilikle birlikte bu hastalık(lar) çocuklara geçebilmektedir. Bu da doğacak çocukların sağlığına olumsuz yönde etki edebilir. Böylesi genetik rahatsızlıklarla doğacak çocuklar hem kendileri hem de aileleri itibarıyla birtakım sorunlarla karşı karşıya kalabileceklerdir.

İslam dininin öngördüğü toplum modeli elbette her açıdan sağlıklı bireylerden oluşan bir toplumdur. Fakat birtakım genetik hastalıklarla doğacak çocuklar muhakkak ki her toplumda olacaktır. Bu onların dışlanması veya diğer sağlıklı bireylerden farklı bir uygulamaya tabi tutulacağı anlamına asla gelmeyeceği; bu bireylerin toplumun diğer bireylerinden hiçbir farkının olmadığı da göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte

¹ Soner Tauscher, “Genetik Teknolojisinin Siyasi ve Etik Sınırları: Genetiği Yönetmek”, *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 1/1 (2015): 3.

evlenmeden önce bu tür hastalıkların önüne geçilebilme imkânı varsa bu gibi genetik hastalığı bulunan kişiler önceden tedbirler almalıdırlar. İslam dini de bunları tasvip etmektedir. Nitekim âyet ve hadisleri incelediğimizde hep sağlıklı bir nesle vurgu yapıldığını görmekteyiz. Hz. Zekeriya'nın "Ey rabbim bana katından temiz bir nesil bahşet" (Al-i İmrân 3/38). şeklinde yaptığı duayla Allah'a ortak koşmayan, yalancılık, hırsızlık, zina gibi kötü ahlaka sahip olmayan tertemiz ve sağlıklı bir nesil istediği anlaşılmaktadır. Buna göre müminlerin sağlıklı bir nesil oluşturmaları ve bu yolda koruyucu tedbirler almaları gerekir. Yine "Onlar, ey rabbimiz eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle diyenlerdir" (el-Furkân 25/74). mealindeki ayetle de göz aydınlığı olacak çocuklar istenilmesi tavsiye edilmektedir. Bilindiği gibi göz aydınlığı olacak çocuklar takva sahibi ve sağlıklı çocuklardır. Yine Hz. Peygamber'in, "*Emsaliniz olan kadınlarla evlenin*"² anlamındaki hadisi de maddi ve manevi denklilikleri kastettiği gibi sağlıklı bir neslin oluşmasının ancak sağlıklı eşlerden meydana gelebileceğine de işaret etmektedir.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda evlenmeden önce yapılan tıbbi araştırmaların hem meşru hem de isabetli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sağlam bir yuvanın kurulması ve sağlıklı bir neslin oluşması için evlenmeden önce ilgili kişilerin tıbbi tahliller yapmalarının dini açıdan herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi için de evlenmeden önce tıbbi tahlillerin yapılması önem arz etmektedir.

Evlenmeden önce tıbbi tahlillerin yapılmasıyla ilgili Türkiye'de yazılmış herhangi bir çalışmaya ulaşamadık. Arap âleminde ise bu konuyla ilgili bazı makalelerin kaleme alındığını müşahade ettik. Çalışmamızda yeri geldikçe bahsedilen makalelerin görüşlerine değinilecektir. Zira bu konuda yapılan çalışmaların bilinmesi önemli olduğu gibi konunun fikhî hükmünün anlaşılmasına da yardımcı olacaktır. Fakat daha çok ayet, hadis ve klasik fıkıh kaynaklarının ışığında konu ele alınıp değerlendirilecektir. Ayrıca bu makalede evliliğin amacı, eşlerin seçilme kriterleri, evlenmeden önce yapılan tıbbi tahlillerin İslam hukukundaki yeri ve çağdaş âlimlerin konu hakkındaki görüşleri üzerinde durulacaktır.

Evlilik Öncesi Yapılan Tıbbi Tahliller

Son dönemlerde evliliğe adım atmak isteyen kişiler nişanlanmadan önce sağlık kuruluşlarına giderek bazı tahliller yapmaktadırlar. Bu tahlillerle evlenmek isteyen bireylerde kan uyuşmazlığı, bulaşıcı hastalıklar ve ilerde çocuklarının sağlığına etki edebilecek herhangi bir hastalığın olup olmadığı öğrenilmektedir. Evlilik öncesi yapılan bu tıbbi tahliller eşleri ve çocukları birçok hastalıktan koruduğu gibi toplumu da birçok sosyal sıkıntılardan korumaktadır.³ Zira evliliklerden sonra fark edilen birtakım hastalıklar bazen eşlerin boşanmasına sebep olabildiği gibi bu tür boşanma davaları da mahkemelere ayrıca bir yük getirmektedir. Ayrıca evlenmeden önce yapılan tahlillerle önceden tespit edilen hastalıkların önlenmesi daha kolay olur. Böylece hem sağlık müesseselerinin hem de çiftlerin maddî açıdan yükleri de azalmış olur. Bunlardan daha da önemli olanı bu tahlillerle bulaşıcı veya genetik geçişli hastalıkları taşıyan kişilerin evlenmelerinden doğabilecek engelli çocukların sayısında azalmanın olmasıdır. Bu da sağlıklı bireylerden oluşan bir toplumun en önemli hedefi olmalıdır.

² Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd İbn Mâce el-Kazvînî, *Sünenü İbni Mâce*, thk. Muhammed Fuad Abdulbakî, (Beyrut: Dârü'l-Fikr, t.y.), 1: 633.

³ İbtisâm b. Halife, *el-Fahsu't-tıbbî kable'z-zevâc*, (Yüksek Lisans Tezi, Camiatu's-Şehîd Hama, 2015), 37; Âmine Bint Muhammed Yusuf el-Cabir, *el-Fahsu't-tıbbî kable'z-zevâc rü'yetun şeri'yye, Mecelletu Küliyyeti's-Şeriati ve-Dirâsati'l-İslamiyye*, 23 (2006): 359.

Sağlıklı bireylerden oluşan bir toplum inşa etme amacına binaen bazı Arap ülkelerinin bu uygulamayı resmi olarak yaptıklarını müşahade etmekteyiz.⁴ Medenî kanunlarını Batı'dan alan birçok Arap ülkesi, evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlil uygulamasını da Batı'dan almıştır. Suudi Arabistan, Irak, Suriye, Mısır ve Tunus gibi Arap devletlerinde evlilik öncesi tıbbi tahlillerin yapılması ve bu tahlillerin sonuçlarına göre evlen(me)me kararı alınması ile ilgili yasalar hazırlanmıştır.⁵ Söz konusu Arap devletlerinde bu konu ile ilgili olarak birçok tartışma yapılmaktadır. Bu tartışmalar genel olarak iki minvalde meydana gelmektedir. Birinci kesim evlilik öncesi tıbbi tahlillerin yapılmasını ve bu tahlillerin sonuçlarına göre evlilik kararı verilmesi gerektiğini savunanlar; ikinci kesim ise böylesi tahlillerin kişilerin sırlarının ifşa edilmesi anlamına geldiği ayrıca genetik hastalığı bulunan kişilerin toplumdan tecrit edilmesi gibi bir tehlikeyle karşı karşıya kalılabileceği gerekçesiyle evlilik öncesi tıbbi tahlillere karşı çıkanlardır.⁶ Bazı devletler evlilik öncesi tahlillerin yapılması hakkında kanun hazırlamadan önce evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerin faydaları ve bulaşıcı hastalıkların topluma vereceği zararlar hakkında toplumu bilgilendirme cihetine gitmiştir. Toplum bilinçlendirildikten sonra da şer'î ve ahlakî kurallar çerçevesinde evlenmeden önce herkesin tıbbi tahlilleri yapması ve buna göre hareket etmesi hakkında kararlar almıştır.⁷ Evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerin fert ve topluma olan bazı zararlarından dolayı karşı çıkan kişilerin kaygılarını ortadan kaldıran önlemlerin alınmasında ve bu konuda ilgili kişiler bilinçlendirildikten sonra evlilik için sağlık raporu alınmasının zorunlu hale getirilmesinde fayda bulunduğunu mülâhaza etmekteyiz.

Arap ülkelerinin yanı sıra ülkemizde de evlilik öncesi tıbbi tahliller her ne kadar zorunlu olmasa da bireylerin buna teşvik edildiğini görmekteyiz. Bununla ilgili Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 18. 03. 2002 tarihli 4134 sayılı yazısında şu tümceler yer almaktadır: *“Evlilik öncesi sağlık kurumuna yapılacak başvurular, günümüzde önemi artan bulaşıcı hastalıklar ve genetik geçişli hastalıklarla ilgili bir danışmanlık hizmeti verilmesi için fırsat olarak değerlendirilmeli, kişiler, olası riskler, sonuçları, korunma yolları konusunda bilinçlendirilmelidirler.”* Başka bir maddede şunlar yer almaktadır: *“Dıştan yapılan muayene sonunda bir şüphe görülürse veya eşlerden birinin istemi üzerine testler yapılacaktır.”*⁸ Yine Elif Bilge Yıldırım ve ekibi, 2012-2013 yılları arasında Göztepe Eğitim Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Polikliniğine evlilik raporu almak için başvuran 290 kişinin sonuçlarını değerlendirerek şunları kaydetmektedirler. *“TMK’de evliliğe engel olduğu kabul edilen tek hastalık akıl hastalığı olduğu için tahlilleri pozitif çıkan kişilere de rapor verilmektedir. Bununla birlikte eşinin bilgilendirilmesi için rızası sorulan hastanın ‘yazılı’ rıza göstermesi üzerine çift olarak danışmanlık hizmeti verilir. Evlilik raporunun poliklinikte kalan nüshasına sağlık durumuyla ilgili not düşülerek kişilerin danışmanlık hizmeti ve onayına dair imzaları alınır. Kendilerine ise evliliğe engel bir durum olmadığına dair diğer nüsha verilir.”*⁹ Bu ifadelerden açıkça anlaşıldığı üzere evlenmeden önce tıbbi

⁴ Temmâm Muhammed el-Lud‘amî, *el-Cînâtu'l-beşeriyye ve tatbikâtuhâ*, (Virjinyâ: el-Ma‘hadu'l-Alemî li'l-Fikri'l-İslamî, 2011), 262.

⁵ Usâme Ömer Süleyman el-Eşkar, *Müsteceddâtun fîkhiyyetun fî kadâya'z-zevâci ve't-telâk*, (Ürdün: Dârü'n-Nefâis, 2000), 98-99.

⁶ Ahmed b. Muhammed b. S'ad el-Gâmidî, “Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci fimâ beynehumâ”, *Mecelletu'l-Câmiatu'l-İslamiyye*, 168 (t.y.): 226.

⁷ Gâmidî, “Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâc”, 225-226.

⁸ Özge Yücel, “Evlilik Öncesi Muayene Testlerin Hukuksal Niteliği”, *Adli bilimler Dergisi*, (2009): 39-40.

⁹ Elif Bilge Yıldırım- Hasan Hüseyin Mutlu- Zuhâl Aydan Sağlam, “Aile Hekimliği Polikliniğe Evlilik Raporu İçin Başvuran Bireylerin Değerlendirilmesi”, *Konuralp Tıp Dergisi*, 7/2 (2015): 101.

tahlillerin yapılması Türkiye’de zorunlu değildir. Fakat bir fırsat olarak değerlendirilmiş ve kişiler evlenmeden önce tıbbi tahliller yapıp sağlık raporu almaya teşvik edilmişlerdir.

1. Tıbbi Tahlil Yaptırmanın Meşruiyeti

Ortaya çıkan yeni meseleler, önce nassa göre çözülmeye çalışılır, hakkında bir nas bulunmadığı takdirde aralarında benzerlik bulunan meselelere kıyas edilir. Bunlardan hiç birisi mümkün değilse İslam hukukunun temel ilkeleri ve maslahata göre soruna cevap bulunmaya çalışılır. İlk dönmelerde insanlar dini hassasiyetinden dolayı evlilik ve diğer muamelelerde zarar veren kusurları karşı tarafa bildirdikleri ve tıp konusunda da fazla ilerleme kaydedilmediği için evlenmeden önce tıbbi tahliller yapılmamaktaydı. Yaşadığımız asırda ise dini hassasiyetler eskiye nazaran zayıfladığı ve tıbbi tahlillerle fert ve topluma zarar verebilecek birçok hastalıkların tespiti de mümkün olduğu için ilgili kişiler evlenmeden önce doktora gidip tıbbi tahliller yapmaktadırlar. Fakihler bu konuyu İslam dininin genel ilkeleri, konuyla bağlantısı olan ayet, hadisler çerçevesinde değerlendirmişlerdir.

Evlilik öncesi yapılan tıbbi tahliller konusunun yeni bir mesele olmakla beraber genel olarak tedavi kapsamında ele alınabilir.¹⁰ Âlimlerin çoğu evlilik öncesi tahlilin caiz olduğunu ve İslam hukukunda buna engel hiçbir delilin bulunmadığını söylemektedir. Zira bu uygulama İslam hukuku ve İslam’daki evliliğin amacıyla çelişmiyor. Bilakis evlenmeden önce evliliğe zarar verebilecek hastalıkların tespiti hususunda yapılan tıbbi tahliller neticesinde alınan sağlık raporu şâri’in istediği birçok maslahatı sağlar ve insanların başına gelebilecek zararları da def eder. İslam hukukunda insanların sağlığının korunmasıyla ilgili birçok nas bulunmaktadır. Bunlar insan sağlığının korunması hususunda temel kaide ve esas sayılmaktadır. Mesela, yüce Allah hasta olan kişiye oruç tutmama ruhsatı vermiştir. Yolcu olan kişinin sağlığını koruması için oruç tutmamasını mubah saymıştır. (el-Bakara 2/184). Hac menasiklerini ifa etmek için ihrama girmiş olan kişinin başındaki hastalık ve eziyetten dolayı tıraş olmasına ruhsat vermiştir. (el-Bakara 2/196). Yine hasta olan kişinin suyla abdest almak yerine toprakla teyemmüm alabilir.¹¹ Bütün bunlar insanların sağlığını korumaya yönelik ruhsatlardır.¹²

Bilindiği gibi evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerle evlenmek isteyen kişilerin ve doğabilecek çocukların sağlığının korunması hedeflenmektedir. Nefsin ve neslin korunması ise zarûrâtı hamse dediğimiz ve İslam dininin muhafaza etmek istediği beş zaruriden ikisidir.¹³ Ayrıca İslam dini insanlara faydalı olan tıbbi uygulamalara karşı değildir. Nitekim Ebu Hüreyre’nin “Peygamber’in yanında bulunuyordum. Bir kişi geldi ve Peygamber’e Ensar’dan bir kadınla evlenmek istediğini söyledi. Peygamber (s.a.s), ona: “Onu gör, çünkü Ensâr’ın gözlerinde bir şey (küçüklük ya da çakırlık) vardır”¹⁴ dediğini rivayet eder. Bu hususta Hz. Peygamber’in adamı kadına bakması için geri göndermesi taraflarda olabilecek hastalıkların veya çirkinliklerin gelecekte evliliğe zarar verebileceğine delalet etmektedir.¹⁵ Yine Enes b. Malik’in rivayetine göre,

¹⁰ Tedavinin hükmü ile alakalı bk. Yusuf eşit, “İslam Hukukuna göre Tedavide Necis maddelerin kullanımı”, *Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi (İHYA)*, 2/1 (2016): 108.

¹¹ Mahmut b. Ahmet b. es-Sadr eş-Şehîd Burhaneddin İbn Mâze, *el-Muhîtu'l-Burhânî*, (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004), 1: 146.

¹² Gâmidî, “Men’u gayri’l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine’z-zevâci”, 233.

¹³ Gâmidî, “Men’u gayri’l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine’z-zevâci”, 250.

¹⁴ Müslim b. el-Haccâc Ebu'l-Hasan el-Kuşayrî en-Neysâbü’rî, *Sahîhu Müslim*, thk. Muhammed Fuad Abdulbakî, (b.y.: Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, t.y.), 2: 1040.

¹⁵ Gâmidî, “Men’u gayri’l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine’z-zevâci”, 251.

H. Peygamber, Ümmü Suleym'i, hakkında bilgi almak için bir kadına gönderirken Ona kadının "Ağız kokusunu kokla ve ökçe kırışlerine bakınız"¹⁶ şeklinde tavsiyede bulunması ağız kokusunun bazı hastalıklardan kaynakladığı ve bu da evliliğe engel bir durum olarak sayılabileceğine işaret etmektedir. Öte yandan eşi siyah bir çocuk dünyaya getiren kişinin sorusu ve şüphesi üzerine H. Peygamber'in cevap olarak "Atalarından bu siyah rengi almış olabilir"¹⁷ anlamındaki sözü insanlardaki genetik kalıtlarla hastalıkların başka kişilere geçebileceğine delalet etmektedir. Zaten gelişmiş tıp da bunları teyit etmektedir. Bütün bunlar tıbbi tahlillerin sünnete uygun olduğunu göstermektedir.

Fakihler, evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerin caiz olduğu hususunda Kuran-ı Kerim'den birçok ayeti delil olarak getirmişlerdir. Delil olarak zikredilen ayetlerden bazıları şunlardır: "Bununla birlikte ihtiyatlı olun (tedbirinizi alın)" (en-Nisâ 3/102). Bu ayette Yüce Allah müminlere tedbir almayı emretmektedir. Her ne kadar zikredilen tedbir savaş hakkında ise de ayetin genellemesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Başka bir ayette Yüce Allah "Orada Zekeriya Rabbine dua etti: "Rabbim! Bana katından temiz bir nesil bahşet. Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin" (Âl-i İmrân 2/38). buyurmaktadır. Yine müminlerin duasından bahseden bir ayette "Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle" (el-Furkân 25/74). diyenlerdir mealindeki ayetlerden, hem H. Zekeriya'nın hem de müminlerin Yüce Allah'tan tertemiz ve göz nuru olabilecek çocuklar istedikleri anlaşılmaktadır. Zira ayette göz nuru olarak geçen vasıftan itaat ehli çocuklar kastedilebileceği gibi sağlıklı çocuklar da kastedilebilir. Buna herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca evlilikten şer'in temel beklentisi manen ve bedenen sağlıklı çocukların dünyaya gelmesidir. Dolayısıyla evliliğe ve çocukların sağlığına olumsuz etki eden hastalıkların evlenen çiftlerde bulunmaması önem arz etmektedir.

Bununla birlikte bulaşıcı ve genetik geçişli hastalıklardan uzak durulmasıyla ilgili birçok hadis zikredilmektedir. Ebu Hüreyre'nin rivayet ettiği bir hadiste H. Peygamber "Bulaşıcı hastalık taşıyan kişi sağlam kişinin yanına gitmesin"¹⁸ buyurarak bulaşıcı hastalıklardan uzak durulması gerektiğini söylemiştir. Bulaşıcı hastalık taşıyan kişinin yanına gidilmesi zararlı ise bu hastalığı taşıyan kişiyle evlenmenin ne kadar tehlikeli ve zararlı olacağı ortadadır. Yine H. Ömer'in "Akrabalarla değil yabancı kişilerle evlenin"¹⁹ anlamındaki sözü aynı anlamı vurgulamaktadır. Çünkü tecrübeyle sabittir ki akrabalarla yapılan evliliklerden doğan çocuklar daha zayıf ve hastalıklı olurlar. Yaşadığımız asırda da akrabalarıyla evlenen kişilerden doğan çocukların hasta olma riski diğerlerinden daha fazla olduğu tıbbi tahlillerle ortaya konulmuştur. Dolayısıyla evlenmeden önce yapılan tahlillerin şer'in maksadına ve Peygamber'in sünnetine uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Hitbe adı verilen nişanlanmanın meşruluğu da evlilik öncesi yapılan tahlillerin caiz olduğunu göstermektedir. İslam dini evliliğin devam etmesi için nişanlanmayı meşru ve hatta gerekli saymıştır. Normal hayatta yabancı bir kadına birkaç defa bakmak uygun değilken evlenmek niyetiyle tarafların birbirlerini tanımak amacıyla birbirlerine

¹⁶ Ebû Abdullah Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî, *Müsnedu Ahmed b. Hanbel*, thk. Şuayb el-Arnâvût ve Aherûn, (b.y.: Müessesetu'r-Risâle, 2001), 21: 106.

¹⁷ Müslim, *Sahîhu Müslim*, 2: 1137.

¹⁸ Muhammed b. İsmail b. İbrahim b. Muğire, el-Buhârî, *el-Câmiu's-Sahîh*, thk. Muhammed Zuheyr b. Nasır en-Nasır, (b.y.: Dârü Tevki'n-Necât, 1422), 7: 138.

¹⁹ Âmine, *el-Fahsu't-tıbbî*, 348.

bakmaları mendup sayılmıştır.²⁰ Bakmak ve bir araya gelmekten amaç güzellik, çalışkanlık ve ses gibi evlilikte önemli olan bazı özelliklerin öğrenilmesidir. İki taraf bundan sonra ya evlilik için nişanlanır ya da evlenmekten vazgeçerler. Nitekim Hz. Peygamber, bir kadına talip olan Müğire b. Şu'be'ye: "Ona baktın mı?" diye sordu. "Hayır", dedi. "Öyleyse onu gör. Bu, aranızı bulmada etkili bir yoldur."²¹ buyurmuşlardır. Bir insan evlenmek istediği kadının güzelliğini, çalışkanlığını ve engelli olup olmadığını bakmakla öğrenebilir. Fakat onun ahlakını veya erkeklerin vakıf olması mümkün olmayan bazı hususların öğrenilmesi kadının komşularından veya bir kadını göndermek suretiyle öğrenilebilir.

İslam hukukundaki nişanlanmanın meşruluğu, evlenmek isteyen kişilerin birbirlerine bakmalarının helal olması ve tarafların birbirlerinin ahlak ve özelliklerini öğrenmek için elçi göndermeleri, ilerde çıkabilecek sıkıntıların önüne geçilmesi ve evlilikten sonra doğacak çocukların sağlığının korunmasına matuftur. Buna binaen evlenmek kişilerin evlenmeden önce bir sağlık kuruluşuna gidip tıbbi tahliller yapmaları caiz olmalıdır. Zira cinsi münasebetle geçebilen bulaşıcı hastalıkların veya genetik geçişli hastalıkların çocuklara geçmesinin önlenmesi ancak bu tahlillerle mümkündür. Özellikle evlenmek isteyen kişilerin kan grubunun tespiti çocukların sağlığı için çok önemlidir. Zira aralarındaki kan uyumsuzluğu çocukların engelli doğmalarına sebep olmaktadır.²²

Fakihlerin çoğu Müslümanlık, neseb, hür olma, meslek ve zenginlik gibi niteliklerde eşlerin denk olmalarını nikâh akdinin geçerlilik veya lüzum şartı olarak kabul etmiştir.²³ Yine kadın ve erkeğe boşanma hakkı veren cinsel organa sahip olunmakla beraber, cinsî münasebette bulunamama durumu (İnnet), erkeklik organının veya husyelerin (testislerin) olmaması hali (Cübb), kadının cinsel organında bulunan ve cinsel birleşmeye mâni olan kemik (Karn), cinsel organda oluşan ve giriş yolunu kapayan et parçası (Retek), derideki renk hücrelerinin yıkımına ve hücre kaybına bağlı olarak oluşan renk bozukluğu (Baras), deri başta olmak üzere birçok sistem ve organı etkileyebilen, bulaşıcı bir hastalık olan (cüzzam) ve akıl yetisinin kaybı olan (cunûn) gibi kusurların varlığı evliliğin devamına engel olduğu veya evliliğin sürdürülmesini zora soktuğu için her iki tarafa da boşanma hakkı verilmiştir.²⁴ Hatta kimi âlimlere göre yukarıda zikredilen kusurların dışında eşlerin birbirlerinden haz (istimta') duymalarına engel olan bütün kusurlar taraflara boşanma hakkı vermektedir.²⁵ İbn Rüşd bu gibi kusurlardan dolayı taraflara boşanma hakkı verilmesinin nedeni bu hastalıkların doğabilecek çocuklara sirayet edebilme korkusu olduğunu söylemektedir.²⁶ İbn Rüşd'ün

²⁰ Ebû Zekerîyya Muhyuddîn Yahya b. Şeref en-Nevevî, *Minhâcu't-tâlibîn ve 'umdetu'l-müftîn fî'l-fikh*, thk. 'Aved Kasım Ahmed 'Aved, (b.y.: Dârü'l-Fıkr, 2005), 204; Ebû'l-Abbâs Ahmed Ahmed b. Muhammed el-Halvetî es-Sâvî, *Bulğatu's-sâlik li ekrabi'l-mesâlik*, (b.y.: Dârü'l-Meârif, t.y.), 2: 340.

²¹ İbn Hanbel, *Müsned*, 30: 66.

²² Âmine, *el-Fahsu't-tıbbî*, 352.

²³ Muhammed Emîn İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*, (Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 2000), 3: 84; Muhammed Rafet Osman, *Fıkhun-nisâi fî'l-hitbeti ve'z-zevâc*, (Kahire: Dârü'l-İtisâm, t.y.), 113.

²⁴ Kemâluddin Muhammed b. Abdulvahid es-Sivâsî İbnu'l-Hümâm, *Şerhu Fethi'l-Kadîr*, (Beyrut: Dârü'l-Fıkr, t.y.), 3: 250; Ebû'l-Hasan Ali b. Süleyman ed-Dîmaşkî es-Sâlihi el-Mâverdî, *el-İnsâf fî ma'rîfeti'r-râcih mine'l-hilâf*, (Beyrut: Dârü lhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 1999), 9: 106; Abdullah b. Ahmed b. Kudâme el-Makdisî İbn Kudâme, *el-Muğnî fî fikhî'l-İmâm Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî*, (Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 1405), 7: 579; Muhammed b. Abdullah el-Haraşî el-Mâlikî Ebû Abdillâh, *Şerhu muhtasari Halil*, (Beyrut: Dârü'l-Fıkr, t.y.), 3: 237; Yusuf Eşit, *İslam Kamu Hukukunda Devlet Birey İlişkisi (Şâfi Mezhebi)*, (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, 2015), 964.

²⁵ Abdurrahman b. Muhammed b. Kasım el-Hanbelî en-Necdî, *el-İhkâm şerhu usûli'l-ahkâm*, (b.y. 1406), 4: 20.

²⁶ Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Rüşd el-Endülüsî, *Bidâyetu'l-müctehid ve nihâyetu'l-müktesid*, (Kahire: Dârü'l-Hadis, 2004), 3: 74.

bahsettiği hastalıkların çocuklara geçmesi kesin olmayıp muhtemeldir. Fakat evlilik öncesi tahlillerle tespit edilebilen bazı bulaşıcı veya genetik geçişli hastalıkların eşlere veya çocuklara intikali kesin gibi görünmektedir. Dolayısıyla evlilikten sonra sonuçları görülebilen bazı hastalıkların evlenmeden önce tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Klasik fıkıh kitapları araştırıldığında bazı âlimlerin evliliğe zarar veren hastalıkları denklik kapsamında mülhaza ettikleri görülmektedir.²⁷ Evlilik öncesi denklikle ilgili hususlar ne kadar dikkate alınır, aile müessesesine o kadar sağlam adımlarla girilmiş olunacaktır. Özellikle eşlerin sağlığı evliliğin devamı için çok önemlidir. Zira fakihlerin eşlerin denkliği hususunda şart koştukları Müslümanlık, nesep, hür olma, meslek ve zenginlik gibi nitelikler evliliğin devam etmesi için hayati önem taşımaktadır.²⁸ Bazı âlimler ise denklik konuları içerisinde sağlığı da eklemişlerdir.²⁹ Denklikle hedeflenen yararlar göz önünde bulundurulduğunda evliliğin devamı için sağlığın da diğer denklik kriterleri kadar gerekli olduğu görünecektir. Zira evlendikten sonra tarafların daha önce bilmedikleri bulaşıcı veya genetik hastalıkları öğrenmeleri onların hayatını karartabildiği gibi evliliği de sonlandırabilir.

2. Tıbbi Tahliller Yaptırmanın Zorunlu Tutulması

Evlilik öncesi isteğe bağlı yapılan tıbbi tahlillerin caiz olduğu hususunda önemli bir ihtilaf bulunmamaktadır. Fakat bu tahlillerin yapılması ve neticede sağlık raporunun alınmasının zorunlu hale getirilmesi hususunda üç farklı görüş bulunmaktadır:

Birincisi, ilgili tarafların sağlığını beyan eden sağlık raporu alınmadan evliliğe izin verilmemesi gerektiği ve devlet başkanının bütün durumlarda bunu zorunlu hale getirmesi gerektiğidir. Abdullah b. Muhammed el-Mutlak,³⁰ Muhammed ez-Zuhaylî³¹ ve Muhammed Osman Şübeyr bu görüştedirler.³²

İkincisi, devlet başkanının bulaşıcı ve genetik hastalıkların yayılması durumunda evlenmeden önce tıbbi tahlillerin ve neticede sağlık raporunun alınmasını zaman ve mekâna göre zorunlu hale getirebileceğidir. Bu da zaman ve mekâna göre değişmektedir. Fakat normal durumlarda devlet başkanının evlilik için sağlık raporunu almayı zorunlu kılması caiz değildir. Zira bu durumda ilgili kişilerin özgürlüğünün sınırlandırılması söz konusudur. Ayrıca bu tıbbi tahliller kişilerin sırlarının ifşa edilmesine ve insanlara maddi ve manevi bir sürü külfetin yüklenmesine sebep olur.³³ Başka bir gruba göre de bulaşıcı hastalıkların yayılması durumunda devlet başkanı evlilik için sağlık raporunu almayı şart koşabilir. Fakat genetik hastalıklar için şart

²⁷ Süleyman b. Muhammed b. Ömer el-Büceyremî eş-Şâfiî, *Hâşiyetu'l-Büceyremî 'alâ şerhi menheci't-tullâb*, (b.y.: Matbaatu'l-Halebî, 1950), 3: 351.

²⁸ Muhammed b. Ahmed b. Muhammed 'Alîş Ebû Abdillâh el-Malikî, *Menhu'l-celîl şerhu Muhtasarı Halîl*, (Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1989), 3: 323.

²⁹ İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, 3: 43; Büceyremî, *Hâşiyetu'l-büceyremî*, 3: 351; 'Alîş, *Menhu'l-celîl* 3: 388; Bu hususla ilgili ayrıca bk. Mehmet Selim Aslan, *İslam Aile Hukuku*, 2. Baskı, (Bursa: Emin Yayınları, 2017), 44.

³⁰ Abdullah el-Mutlak Suudi Arabistan'ın fetva kurulu ve büyük âlimler heyetinin üyesidir. <https://www.marefa.org>, 30.03.2019.

³¹ Suriye'nin Şam kırsalında 1932'de dünyaya gelen Muhammed ez-Zuhaylî birçok alanda onlarca eseri bulunmaktadır. 2015'te vefat etmiştir. <http://darfikir.com>, 30.03.2019.

³² Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 253; Filistinli olan Şübeyr birçok üniversitede görev yapmış ve İslam hukuku ile ilgili bir sürü kitap yazmıştır. <http://www.raqaba.net>, 30.03.2019.

³³ Eşkar, *Müsteceddâtun fıkhiyye*, 97; Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 253.

koşması caiz değildir. Ali Muhyuddin el-Karadağî, Muhammed Yahya en-Nücaymî ve Abdurrahman en-Nefise bu görüştedir.³⁴

Üçüncüsü, evlilikten önce tıbbi tahlillerin yapılması ve sağlık raporunun zorunlu hale getirilmesi caiz değildir. Fakat devlet bunları teşvik edebilir.

Evlilikten önce tıbbi tahlillerin ve sağlık raporunun alınmasının zorunlu hale getirilmesinin hükmü hakkında âlimlerin görüşleri ve başvurdukları delillileri iki başlık altında ele alınabilir.

Evlilikten önce tıbbi tahlillerin ve sağlık raporunun alınmasının zorunlu hale getirilmesini caiz görmeyenlerin delilleri şunlardır:

Birincisi, diğer akitler gibi evlilik akdini, şartlarını ve bu akde terettüp eden neticeleri beyan eden yüce şâriidir. Bunun dışında herhangi bir şart ileri sürmek şeriata aykırı olduğu gibi şeriatta olmayan birçok şeyin de şeriata eklenmesine yol açabilmektedir. Bunun caiz olması ise mümkün değildir. Dolayısıyla evlenmeden önce ilgili tarafları tıbbi tahliller ve sağlık raporunu almaya zorlamak ve bunu evlilik akdi için şart koşturmak, şeriata aykırı olduğu için geçersizdir. Nitekim Hz. Ayşe'nin rivayet ettiği "Bazı insanlara ne oluyor da Allah'ın Kitap'ında olmayan şartlar koşuyorlar. Sayısı yüze ulaşsa da Allah'ın Kitap'ında olmayan şartlar batıldır"³⁵ anlamındaki hadis de Kuran-ı Kerim'de bulunmayan şartları ileri sürmenin geçersiz olduğunu açık olarak beyan etmektedir.

İkincisi, devlet başkanın mubah olan fiillerdeki tasarrufları maslahata bağlıdır.³⁶ Fakat bu konuda tarafları sağlık raporunun alınmasına zorlamak onların maslahatına değil bilakis onların zararına. Mesela tıbbi tahlillerin sonucunun bilinmesiyle birçok kişi bekâr kalabilir. Bu da insanları meşru olmayan yollara sevk edebilir. Ayrıca bununla birçok kişinin psikolojisi de bozulabilir.³⁷

Evlilikten önce tıbbi tahliller ve sağlık raporunun alınması zorunlu hale getirilmesini caiz görenlerin delilleri ise şunlardır:

Birincisi, İslam dininin korumak istediği din, can, akıl, nesil ve mal olmak üzere beş zaruri temel vardır. Evlilikten önce tıbbi tahliller ve sağlık raporunun alınmasının zorunlu hale getirilmesi neslin korunmasına yönelik olduğu hususunda şüphe yoktur.³⁸

İkincisi, Yüce Allah "Kendi kendinizi tehlikeye atmayın" (el-Bakara 2/195). ve "Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir." (Nisâ, 4/29). Buyurmaktadır. Modern tıp da sağlık açısından evlenmeye uygun olmayanların kişilerin evlenmesi neslin helak olmasına sebep olacağını ortaya koymuştur. Dolayısıyla devlet başkanı toplumun maslahatını gözeterek evlenmeden önce tıbbi tahlillerin yapılmasını ve sağlık raporunun alınmasını zorunlu hale getirebilir.³⁹

³⁴ Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 253.

³⁵ Buhârî, *el-Câmiu's-sahîh*, 3: 71.

³⁶ Devlet'in mubaha yönelik buyruğunun bağlayıcılığı için bk. Yusuf Eşit, "Klasik Şâfiî Fıkıh Doktrininde Devlet'in Şer'i Hükümler Üzerindeki Tasarrufları ve Bu Tasarrufların Bireyler Üzerindeki Bağlayıcılığı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/52 (2017): 1330-1332.

³⁷ Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 255.

³⁸ Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 283.

³⁹ Hile Bint Abdurrahman el-Yâbis, *el-Emrâdu'l-vurâsiyye hakikatuhâ ve ahkâmuhâ fi'l-fıkhi'l-İslamî*, (Doktora Tezi, Câmiatu'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslamiyye, 1431), 204.

Üçüncüsü, İslam dini kendi nefesine ve başka kişilere zara vermeyi haram kıldığı sabittir. İbn Abbas'ın rivayet ettiği "Zarar vermek ve zarara zararla mukabele etmek yoktur"⁴⁰ anlamındaki hadis bunu açıkça belirtmektedir. Buna göre bazı bulaşıcı hastalıkları taşıyan kişilerin evlenmeleri karşı tarafa zarar vereceği muhtemeldir. Dolayısıyla bu gibi zararların önlenmesi evlilikten önce sağlık raporunun alınmasıyla mümkündür.

Dördüncüsü, mubah olan bir fiilin işlenmesinin caiz olması kişiye zarar vermemesi şartına bağlıdır. Nitekim İslam dini birçok konuda olası sonuçları dikkate almıştır. Buna göre bir müçtehid, insanlardan sadır olan fiillerin olası sonuçlarını dikkate aldıktan sonra hüküm verebilir. Nitekim mubah olan birçok fiil zarara sebep olabileceği endişesiyle yasaklanmıştır.⁴¹ Bütün bunlar ele alındığında devlet başkanı fert ve toplumun maslahatını göz önünde bulundurarak sağlık raporu almayan kişilerin evlenmesini yasaklayabilir. Söz konusu yasaklama kamu maslahatına muhtevi olduğundan devletin bu yöndeki kararı bireyleri bağlamaktadır.⁴²

3. Tıbbi Tahlillerin Olumsuz Yönleri

Evlilik öncesi yapılması düşünülen tıbbi tahlillere karşı çıkan âlimlerin tespit ettikleri tıbbi tahlillerin bazı zararlı yönleri şunlardır:

a. Evlilik öncesi yapılan tahliller sosyal çöküntülere sebebiyet verebilir. Mesela yapılan tahlillerle evlenmek isteyen erkek ve kadının kısırlığı olduklarının ortaya çıkıp, insanlar tarafından bilinmesi psikolojik sorunlar yaşanmasına sebep olabilir.

Buna şöyle bir cevap verilebilir. Evlenmeden önce yapılan tahlillerin sonucu yalnızca ilgili taraflara söylenebilir. Veyahut evlenmek isteyen adaylara hastalığın ismini veya niteliğini değil, yapılan tıbbi tahlillerin sonucunun evlenmelerini onaylamadığı şeklinde genel bir cevap verilebilir.

b. Bu şekilde yapılan tahlillerle ortaya çıkan ve tedavisi mümkün olmayan bir hastalığın ilgilenen kişilere haber verilmesiyle o kişiler sıkıntıya düşer ve bu durum onları umutsuzluğa sevk eder.

Buna da şöyle bir cevap verilebilir: Evlenmeden önce ilgili tarafların yaptıkları tahliller sonucunda tedavisi olmayan bir hastalığın ortaya çıkması her ne kadar tarafları umutsuzluğa sevk ederse de evlendikten sonra böyle bir sonucun ortaya çıkması daha büyük sıkıntılara sebep olacağı ortadadır.

c- Diğer birçok tahlil gibi evlilik öncesi yapılan tahlillerin kesin olmayan sonuçları da birçok kişiyi evlenmekten alıkoyar.

d- Üç binden daha fazla olan genetik hastalıklardan hiç kimse hali değildir. Dolayısıyla bu durumda hiç kimsenin evlenmemesi gerekir.

Burada bütün genetik hastalıkların tespiti değil daha fazla sıkıntıya sebep olan genetik hastalıkların üzerinde durulduğunda dile getirilen endişe ortadan kalkacaktır.

e- Ayrıca bu gibi tahlillerle elde edilen pozitif sonuçlar, bazı kötü insanlar tarafından ifşa edilebilir. Bu da birçok insanın hayatını karartabilir.⁴³

Söz konusu bu olumsuzluğa da şöyle bir cevap verilebilir: Yapılan tahliller gizlilik içerisinde yapıldığı takdirde bu gibi olumsuzlukların ortaya çıkması söz konusu olamaz.

⁴⁰ İbn Hanbel, *Müsnedu Ahmed b. Hanbel*, 5: 55.

⁴¹ Gâmidî, "Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci", 283-286.

⁴² Eşit, "Klasik Şâfiî Fıkıh Doktrininde Devletin Şer'î Hükümler Üzerindeki Tasarrufları", 1330-1332.

⁴³ Eşkar, *Müsteceddâtun fkhyye*, 86-87.

4. Tıbbi Tahlillerin Olumlu Yönleri

Evlilik öncesi yapılması düşünülen tıbbi tahlillerin birçok faydası bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

a- Evlilik öncesi yapılan tıbbi tahliller evlenmek isteyen kişileri tehlikeli, bulaşıcı ve genetik hastalıklardan korur.⁴⁴

b- Bu tahliller, evlenmek isteyen kişileri hastalıklardan koruduğu gibi hastalıkların toplumda yayılmasını da engeller. Aile ve toplumun başına gelebilecek insani ve mali felaketleri önler. Mesela engelli bireylerin sayısının artmasına engel olduğu gibi bunların topluma yükleyeceği yüklere de engel olur.

c- Bu tahliller, çocukların akli ve bedeni olarak sağlam bir şekilde dünyaya gelmesine imkân verir ve eşlerden çocuklara intikal edebilecek genetik hastalıkları da önler.

d- Bu tahlillerle sağlıklı çocuklar doğurabilecek eşler ile doğuramayacak eşlerin belirlenmesi kolay olur. Ayrıca bu gibi tahlillerle eşler huzurlu bir şekilde evliliğe adım atarlar. Bunlar yapılmadığı takdirde bahsettiğimiz hastalıkların meydana gelmesi ve engelli çocukların da doğması mümkündür. Bu da ilerde eşlerin anlaşmazlıklarına ve sonuçta boşanmalarına sebep olabilir.

e- Bu tahlillerin amacı evliliğe ehil olan ve evliliği sürdürebilen eşlerin tespitidir. Ayrıca evliliğin hedefine ulaşmasına engel olabilecek hastalıkların olmadığından emin olmaktır.

f- Bu tahlillerle cinsi münasebetle eşlerin birbirlerinden zarar görme ihtimali azalmış olur. Ayrıca bununla da bulaşıcı ve diğer cinsel hastalıklardan korunmaları mümkün olur.⁴⁵

Evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendiren âlimler konuyu İslam dininin temel ilkesi olan insanların maslahatını sağlamak ve onlardan zararları def etmek çerçevesinde ele alarak tıbbi tahlillerin taraflara zarar vermeyecek bir şekilde yapıldığı takdirde caiz olduğunu söylemişlerdir.⁴⁶

Her ne kadar evlilik öncesi yapılan tahlillerin olumsuz yönleri bulunsa da bunların minimuma indirilmesi mümkündür. Mesela, bu tahliller isteğe bağlı olarak yapılabilir. Tahlillerin sonucu ise iki tarafın muvafakatiyle diğer tarafa iletilebilir. Bununla birlikte tahlilleri yapan doktor sonuçları onlarla hiç paylaşmadan evliliklerinin mümkün olup olmadığını onlara haber verebilir.

SONUÇ

İlk dönemlerde sağlam bir evliliğin temeli atılmadan önce ilgili taraflar ilkel yöntemlerle birbirleri hakkında bilgi alabiliyorlardı. Son dönemde ise ilgili tarafların birbirlerini tanımaları ve evlendikleri takdirde evliliğin sürmesine engel olabilecek bazı sağlık sorunları hakkında bilgi sahibi olmaları çok kolay olmuştur. İlgili tarafların tıbbi tahliller yapıp sağlık raporunu almaları aile müessesesinin devamına katkı sağlayacağı gibi sağlıklı bir neslin meydana gelmesine de sebep olacaktır. Bunları göz önünde

⁴⁴ Menâî Muhammed Ramazan Haşim, *Eseru emrâdi'l-vurâsiyye 'ale'l-hayâti'z-zevciyye*, (Yüksek Lisans Tezi, el-Câmiatu'l-İslamiyye Gazze, 2008), 54.

⁴⁵ Eşkar, *Müsteceddâtun fıkhiyye*, 85; Muhammed Ali Eymen, “el-Fahsu't-tbbî kable'z-zevâci tıbbiyyen ve şeriyyen ve kanûniyyen”, *Mecelletu Câmiati'l-Kudsi'l-Meftûha li'l-Ebhâsi ve'd-Dirâsat*, 40 (2016): 299.

⁴⁶ Eşkar, *Müsteceddâtun fıkhiyye*, 91.

bulunduran bazı İslam devletleri evlenmeden önce sağlık raporunun alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bazı devletler ise bunu teşvik etmektedir. Buna binaen ilgili taraflar evlenmeden önce sağlık kuruluşlarına başvurup tıbbi tahliller yapıp sağlık raporu almaktadırlar. Taraflar alınan rapora göre evlilik kararı verir veya evlilikten vazgeçerler.

Evliliğin huzurlu bir şekilde sürmesi ve evlilikten sağlam bir neslin meydana gelmesi ilgili tarafların evlenmeden önce birbirlerinin sağlığı hakkında bilgi sahibi olmalarına bağlıdır. İslam dini bulaşıcı veya nefret edici bir hastalığın farkına varılmasıyla taraflara ayrılma hakkı tanıdığına göre evlenmeden önce de ilgili taraflara ilerde oluşabilecek sıkıntıları göz önünde bulundurarak evlilik fikrinden vazgeçebilme hakkı tanınmalıdır.

Evlenmeden önce isteğe göre tıbbi tahlillerin yaptırmanın cevazı hususunda fakihler arasında herhangi bir ihtilafın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Fakat bu tahlillerin faydalı yönleri yanında bazı olumsuzluklarının da bulunduğu dile getirilmektedir. Öte yandan evlenmeden önce devlet tarafından tıbbi tahlillerin yapılması veya sağlık raporu alınmasının şart koşulmasının cevazı hususunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. Kimi âlimler bulaşıcı hastalıkların yayılması durumunda devlet başkanı sağlık raporunun alınmasını şart koşabilir demişlerdir. Kimi âlimler ise sağlık raporunun alınmasını, evlilik için şart koşulmasını kişilerin özgürlüğünün sınırlandırılması olarak görüp karşı çıkmışlardır.

Kanaatimizce evlilik öncesi yapılacak tahlillerin topluma birçok faydası bulunmaktadır: Birincisi, temeli atılmak istenilen aile korunur. Zira evlilik öncesi yapılan tıbbi tahlillerle toplumda çok yaygın olan hastalıklar önlenir. İlgili kişiler tıbbi tahlillerle tespit edilebilen hastalıklardan dolayı ya evlilikten vazgeçer ya da evlenmeden önce tedavi olurlar. Bununla da toplumda yaygın olan hastalıklar önüne geçilir ve sağlıklı bir neslin oluşmasına zemin hazırlanır. İkincisi evlenmek isteyen kişiler de kendilerini hastalıklara karşı korumuş olurlar. Zira ilgili taraflardan birisi bulaşıcı bir hastalık taşıyorsa evlendikleri takdirde karşı tarafa hastalığı bulaşabilir. Üçüncüsü, yapılan tahliller evlenmek isteyen kişilere evlilik konusunda birbirlerini iyi tanımalarını ve ilerde evliliği ortadan kaldırabilecek bazı kusurların farkına varmalarını sağlar. Bu da evliliğin sağlam bir temel üzerine bina edilmesine yardımcı olur. Dördüncüsü, evlenmeden önce yapılan tıbbi tahliller sayesinde, çocukların aklî ve bedenî olarak sağlıklı bir şekilde dünyaya gelmeleri güvence altına alınmış oluyor.

KAYNAKÇA

- ‘Alîş, Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Ebû Abdillâh el-Malikî. *Menhu’l-celîl şerhu Muhtasarı Halîl*. Beyrut: Dârü’l-Fikr, 1989.
- Âmine, Bint Muhammed, Yusuf el-Cabir. el-Fahsu’t-tıbbi kable’z-zevâc rû’yetun şerîyye, *Mecelletu Küliyyeti’s-Şerîati ve-Dirâsati’l-İslamiyye*. 23, (2006).
- Aslan, Mehmet Selim. *İslam Aile Hukuku*. 2. Baskı, Bursa: Emin Yayınları, 2017.
- Beyhakî, Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali b. Musa Ebû Bekr (v. 458/1065). *es-Sünenü’l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir ‘Atâ. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2003.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail b. İbrahim b. Muğire. *el-Câmiu’s-sahîh*. thk. Muhammed Zuheyr b. Nasır en-Nasır. b.y.: Dârü Tevkî’n-Necât, 1422.
- Büceyremî, Süleyman b. Muhammed b. Ömer eş-Şâfiî. *Hâşiyetu’l-büceyremî ‘alâ şerhi menheci’t-tullâb*. b.y.: Matbaatu’l-Halebî, 1950.

- Eşkar, Ömer Usâme Süleyman. *Ahkâmu'z-zevâc fi davi'l-Kitâbi ve's-Sünne*. Beyrut: Dârü'n-Nefâis, 1997.
- Eşkar, Ömer Usâme Süleyman. *Müsteceddâtun fikhîyyetun fi kadâya 'z-zevâci ve't-talâ*. Ürdün: Dârü'n-Nefâis, 2000.
- Eşit, Yusuf. “Klasik Şâfiî Fıkıh Doktrininde Devletin Şer'î Hükümler Üzerindeki Tasarrufları ve Bu Tasarrufların Bireyler Üzerindeki Bağlayıcılığı”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017, 10 (52).
- Eşit, Yusuf. *İslam Kamu Hukukunda Devlet Birey İlişkisi (Şâfiî Mezhebi)*. (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, 2015).
- Eşit, Yusuf. “İslam Hukukuna göre Tedavide Necis maddelerin kullanımı”. *Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi (İHYA)*, 2/1 (2016).
- Eymen, Muhammed Ali. “el-Fahsu't-tıbbî kable'z-zevâci tıbbiyyen ve şer'iyyen ve kanûniyyen”. *Mecelletu Câmiatu'l-Kudsi'l-Meftûha li'l-Ebhâsi ve'd-Dirâsat*, 40 (2016).
- Ğâmidî, Ahmed b. muhammed b. S'ad. “Men'u gayri'l-mütevâfikîn tıbbiyyen mine'z-zevâci fimâ beynehumâ”. *Mecelletu'l-Câmiatu'l-İslamiyye*, 168 (t.y.).
- Haraşî, Muhammed b. Abdullah el-Mâlikî Ebû Abdillâh. *Şerhu muhtasari Halil*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, t.y..
- Hîle, Bint Abdurrahman el-Yâbis. *el-Emrâdu'l-vurâsiyye hakikatuhâ ve ahkâmuhâ fi'l-fikhi'l-İslamî*. Doktora Tezi, Câmiatu'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslamiyye, 1431.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn. *Reddû'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2000.
- İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed eş-Şeybânî. *Müsnedu Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnâvût ve Aherûn. b.y.: Müessesetu'r-Risâle, 2001.
- İbnu'l-Hümâm, Kemâluddin Muhammed b. Abdulvahid es-Sivâsî. *Şerhu fethi'l-kadîr*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, t.y..
- İbn Kudâme, Abdullah b. Ahmed b. Kudâme el-Makdisî. *el-Muğnî fi fikhî'l-İmâm Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1405.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sünenü İbni Mâce*. thk. Muhammed Fuad Abdulbakî. Beyrut: Dârü'l-Fikr, t.y..
- İbn Mâze, Mahmut b. Ahmet b. es-Sadr eş-Şehîd Burhaneddin. *el-Muhîtu'l-burhânî*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed el-Endülüsî. *Bidâyetu'l-müctehid ve nihâyetu'l-müktesid*. Kahire: Dârü'l-Hadis, 2004.
- İbtisâm, b. Halife. *el-Fahsu't-tıbbi kable'z-zevâc*. Yüksek Lisans Tezi Camiatu's-Şehîd Hama, 2015.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Süleyman ed-Dımaşkî es-Sâlihi. *el-İnsâf fi ma'rîfeti'r-râcih mine'l-hilâf*. Beyrut: Dârü lhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 1999.
- Menâl, Muhammed Ramazan Haşim. *Eseru emrâdi'l-vurâsiyye ale'l-hayâti'z-zevciyye*. Yüksek Lisans Tezi, el-Câmiatu'l-İslamiyye Gazze, 2008.

- Müslim, b. el-Haccâc Ebu'l-Hasan el-Kuşayrî en-Neysâbü'rî. *Sahîhu Müslim*. thk. Muhammed Fuad Abdulbakî. b.y.: Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, t.y..
- Necdî, Abdurrahman b. Muhammed b. Kasım el-Hanbelî. *el-İhkâm şerhu usûli'l-ahkâm*. b.y.: 1406.
- Nevevî, Ebû Zekerîyya Muhyuddîn Yahya b. Şeref. *Minhâcu't-Tâlibîn ve 'Umdetu'l-müftîîn fi'l-fikh*. thk. 'Aved Kasım Ahmed 'Aved. b.y.: Dârü'l-Fıkr, 2005.
- Osman, Muhammed Ra'fet. *Fıkhu'n-nisâi fi'l-hitbeti ve'z-zevâc*. Kahire: Dârü'l-İ'tisâm, t.y..
- Özge, Yücel. “Evlilik Öncesi Muayene Testlerin Hukuksal Niteliği”. *Adli bilimler Dergisi*, (2009).
- Sâvî, Ebû'l-Abbas Ahmed ahmed b. Muhammed el-Halvetî. *Bulğatu's-sâlik li ekrabi'l-mesâlik*. b.y.: Dârü'l-Meârif, t.y..
- Temmâm Muhammed el-Lud'amî. *el-Cînâtu'l-Beşeriyye ve Tatbîkâtuhâ*. Virjinyâ: el-Ma'hadu'l-Alemî li'l-Fikri'l-İslamî, 2011.
- Tauscher, Soner. “Genetik Teknolojisinin Siyasi ve Etik Sınırları: Genetiği Yönetmek”. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 1/1 (2015).
- Yıldırım, Mutlu- Sağlam, Elif Bilge- Hasan Hüseyin- Zuhal Aydan. “Aile Hekimliği Polikliniğe Evlilik Raporu İçin Başvuran Bireylerin Değerlendirilmesi”. *Konuralp Tıp Dergisi*, 7/2 (2015).
- <http://darfikir.com>, 30.03.2019.
- <https://www.marefa.org>, 30.03.2019.
- <http://www.raqaba.net>, 30.03.2019.